

II

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων δεν απαιτείται δημοσίευση)

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 20ής Φεβρουαρίου 2006

σχετικά με κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για την αγροτική ανάπτυξη (περίοδος προγραμματισμού 2007-2013)

(2006/144/ΕΚ)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας,

τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20ής Σεπτεμβρίου 2005, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) ⁽¹⁾, και ιδίως το άρθρο 9 παράγραφος 2 πρώτη πρόταση,

την πρόταση της Επιτροπής,

τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ⁽²⁾,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Το άρθρο 9 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 προβλέπει την έγκριση, σε κοινοτικό επίπεδο, στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών για την αγροτική ανάπτυξη και για την περίοδο προγραμματισμού από 1ης Ιανουαρίου 2007 έως 31 Δεκεμβρίου 2013, με στόχο να καθορισθούν οι προτεραιότητες για την αγροτική ανάπτυξη.
- (2) Οι εν λόγω στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να αντανακλούν τον πολυλειτουργικό ρόλο που διαδραματίζει η γεωργία στον πλούτο και την ποικιλομορφία των τοπίων, των προϊόντων διατροφής καθώς και της πολιτιστικής και της φυσικής κληρονομιάς σε ολόκληρη την Κοινότητα.

- (3) Οι εν λόγω στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να προσδιορίζουν τους τομείς που έχουν σημασία για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων της Κοινότητας, ιδίως σε σχέση με τους στόχους αειφορίας του Γκέτεμποργκ και την ανανεωμένη στρατηγική της Λισσαβόνας για τη μεγέθυνση και την απασχόληση, οι οποίες καθορίστηκαν από τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια του Γκέτεμποργκ (15 και 16 Ιουνίου 2001) και της Θεσσαλονίκης (20 και 21 Ιουνίου 2003), αντιστοίχως.
- (4) Με βάση αυτές τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές, κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να εκπονήσει σχέδιο εθνικής στρατηγικής που θα αποτελεί το πλαίσιο αναφοράς για την προετοιμασία των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης,

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ:

Άρθρο μόνο

Εγκρίνονται οι κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για την αγροτική ανάπτυξη (περίοδος προγραμματισμού 2007-2013), όπως καθορίζονται στο παράρτημα.

Βρυξέλλες, 20 Φεβρουαρίου 2006.

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
J. PRÖLL

⁽¹⁾ ΕΕ L 277 της 21.10.2005, σ. 1.

⁽²⁾ Δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

**Κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για την αγροτική ανάπτυξη
(περίοδος προγραμματισμού 2007-2013)**

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 ορίζει το σκοπό και το πεδίο εφαρμογής της στήριξης που παρέχει το ΕΤΤΑΑ. Στο πλαίσιο αυτό, οι κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές προσδιορίζουν τους τομείς που έχουν σημασία για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων της Κοινότητας, ιδίως σε σχέση με τους στόχους αειφορίας του Γκέτεμποργκ και την ανανεωμένη στρατηγική της Λισσαβόνας για τη μεγέθυνση και την απασχόληση.

Οι κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για την αγροτική ανάπτυξη θα συμβάλλουν στα ακόλουθα:

- προσδιορισμός και συμφωνία για τους τομείς στους οποίους η προσφυγή στη στήριξη της ΕΕ για την αγροτική ανάπτυξη δημιουργεί τη μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία σε επίπεδο ΕΕ,
- σύνδεση με τις κύριες προτεραιότητες της ΕΕ (Λισσαβόνα, Γκέτεμποργκ) και μετατροπή τους σε πολιτική για την αγροτική ανάπτυξη,
- εξασφάλιση συνέπειας με τις άλλες πολιτικές της ΕΕ, ιδίως στους τομείς της συνοχής και του περιβάλλοντος,
- πλαίσιωση της εφαρμογής της νέας κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) που είναι προσανατολισμένη στις απαιτήσεις της αγοράς και της αναγκαίας αναδιάρθρωσης που αυτή συνεπάγεται στα παλαιά και στα νέα κράτη μέλη.

2. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΟΙ ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ**2.1. Η ΚΓΠ και η αγροτική ανάπτυξη**

Η γεωργία συνεχίζει να είναι ο μεγαλύτερος χρήστης γης στις αγροτικές περιοχές και διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ποιότητα της υπαίθρου και του περιβάλλοντος. Η σημασία και το ενδιαφέρον της ΚΓΠ και της αγροτικής ανάπτυξης αυξήθηκαν με την πρόσφατη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Χωρίς τους δύο πυλώνες της ΚΓΠ —την πολιτική της αγοράς και την πολιτική αγροτικής ανάπτυξης— πολλές αγροτικές περιοχές στην Ευρώπη θα αντιμετώπιζαν όλο και μεγαλύτερα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα. Το ευρωπαϊκό γεωργικό μοντέλο αντανάκλα τον πολυλειτουργικό ρόλο της γεωργίας στον πλούτο και την ποικιλομορφία των τοπίων, των προϊόντων διατροφής καθώς και της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς⁽¹⁾.

Οι κατευθυντήριες αρχές που διέπουν την ΚΓΠ και τις πολιτικές για την αγορά και την αγροτική ανάπτυξη καθορίστηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ στις 15 και 16 Ιουνίου 2001. Σύμφωνα με τα συμπεράσματά του, οι καλές οικονομικές επιδόσεις πρέπει να συμβαδίζουν με την αειφόρο χρήση των φυσικών πόρων και με τον έλεγχο των επιπέδων αποβλήτων, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, τη διαφύλαξη των οικοσυστημάτων και την αποφυγή της απερίωμης. Για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις αυτές, η κοινή γεωργική πολιτική και η μελλοντική της ανάπτυξη θα πρέπει, μεταξύ των άλλων στόχων, να συμβάλλουν στην επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης, δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στην ενθάρρυνση υγιεινών προϊόντων υψηλής ποιότητας, μεθόδων περιβαλλοντικώς αειφόρου παραγωγής, συμπεριλαμβανομένης της βιολογικής παραγωγής και των ανανεώσιμων πρώτων υλών, και στην προστασία της βιοποικιλότητας.

Αυτές οι κατευθυντήριες αρχές επιβεβαιώθηκαν στα συμπεράσματα της Στρατηγικής της Λισσαβόνας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Θεσσαλονίκης στις 20 και 21 Ιουνίου 2003. Οι αναμορφωμένες ΚΓΠ και η αγροτική ανάπτυξη μπορούν να συμβάλλουν αποφασιστικά στην ανταγωνιστικότητα και την αειφόρο ανάπτυξη κατά τα επόμενα χρόνια.

⁽¹⁾ Συμπεράσματα της προεδρίας των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων του Λουξεμβούργου (12 και 13 Δεκεμβρίου 1997), του Βερολίνου (24 και 25 Μαρτίου 1999) και των Βρυξελλών (24 και 25 Οκτωβρίου 2002).

2.2. Κατευθύνσεις για μια αειφόρο γεωργία: οι μεταρρυθμίσεις της ΚΓΠ του 2003 και 2004

Οι μεταρρυθμίσεις της ΚΓΠ του 2003 και 2004 αντιπροσωπεύουν σημαντικό βήμα προς τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της αειφόρου ανάπτυξης των γεωργικών δραστηριοτήτων στην ΕΕ και καθόρισαν το πλαίσιο για μελλοντικές μεταρρυθμίσεις. Οι διαδοχικές μεταρρυθμίσεις έχουν συμβάλει στην ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής γεωργίας μειώνοντας τις εγγυήσεις στήριξης των τιμών και ενθαρρύνοντας τη διαρθρωτική αναπροσαρμογή. Η καθιέρωση των αποσυνδεδεμένων από την παραγωγή άμεσων ενισχύσεων ενθαρρύνει τους γεωργούς να ανταποκρίνονται στα μηνύματα της αγοράς που προκαλούνται από τη ζήτηση των καταναλωτών και όχι από τα κίνητρα πολιτικής που συνδέονται με τις ποσότητες. Η ένταξη προτύπων για το περιβάλλον, την ασφάλεια των τροφίμων, την υγεία και καλή μεταχείριση των ζώων στα κριτήρια πολλαπλής συμμόρφωσης ενισχύει την εμπιστοσύνη των καταναλωτών και αυξάνει την περιβαλλοντική αειφορία της γεωργίας.

2.3. Αγροτική ανάπτυξη 2007-2013

Η μελλοντική πολιτική αγροτικής ανάπτυξης εστιάζεται σε τρεις τομείς ζωτικής σημασίας: την οικονομία των γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής, το περιβάλλον και την ευρύτερη αγροτική οικονομία και πληθυσμό. Η νέα γενιά των στρατηγικών και προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης πρόκειται να διαμορφωθεί γύρω από τέσσερις άξονες, και συγκεκριμένα: τον άξονα 1, για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας, του άξονα 2, για τη βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου, του άξονα 3, για την ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές και τη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας και του άξονα 4, περί Leader.

Στο πλαίσιο του άξονα 1, μια σειρά από μέτρα θα καλύψουν το ανθρώπινο και φυσικό κεφάλαιο στους τομείς της γεωργίας, των τροφίμων και της δασοκομίας (που προωθούν τη μεταφορά γνώσεων και καινοτομίας), καθώς και την ποιοτική παραγωγή. Στο πλαίσιο του άξονα 2, προβλέπονται μέτρα προστασίας και τόνωσης των φυσικών πόρων, καθώς και η διατήρηση των γεωργικών και δασοπονικών συστημάτων υψηλής φυσικής αξίας και των πολιτιστικών τοπίων των αγροτικών περιοχών της Ευρώπης. Ο άξονας 3 βοηθά την ανάπτυξη τοπικής υποδομής και ανθρώπινου κεφαλαίου σε αγροτικές περιοχές για τη βελτίωση των συνθηκών οικονομικής αύξησης και δημιουργίας θέσεων εργασίας σε όλους τους τομείς και για τη διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων. Στο πλαίσιο του άξονα 4, που στηρίζεται στις εμπειρίες από την πρωτοβουλία Leader, παρέχονται δυνατότητες καινοτόμου διακυβέρνησης μέσω τοπικών προσεγγίσεων της αγροτικής ανάπτυξης από τη βάση προς την κορυφή.

2.4. Αντιμετωπίζοντας τις προκλήσεις

Η κατάσταση των αγροτικών περιοχών παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις, από τις απόμακρες αγροτικές περιοχές που πλήττονται από προβλήματα μείωσης του πληθυσμού και παρακμής έως τις περιφερειακές περιοχές που υφίστανται εντεινόμενη πίεση από τα αστικά κέντρα.

Σύμφωνα με τον ορισμό του ΟΟΣΑ, ο οποίος βασίζεται στην πυκνότητα του πληθυσμού, οι αγροτικές περιοχές⁽¹⁾ αντιπροσωπεύουν το 92 % του εδάφους της ΕΕ. Εξάλλου, το 19 % του πληθυσμού ζει σε κατ' εξοχήν αγροτικές περιοχές και το 37 % σε ιδιαίτερες αγροτικές περιοχές. Οι περιοχές αυτές παράγουν το 45 % της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας (ΑΠΑ) στην ΕΕ και εξασφαλίζουν το 53 % της απασχόλησης, αλλά τείνουν να υπολείπονται ως προς ορισμένους κοινωνικοοικονομικούς δείκτες, συμπεριλαμβανομένων των διαρθρωτικών δεικτών, σε σύγκριση με μη αγροτικές περιοχές. Στις αγροτικές περιοχές, το κατά κεφαλήν εισόδημα είναι περίπου κατά ένα τρίτο μικρότερο⁽²⁾, τα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών είναι χαμηλότερα, ο τομέας των υπηρεσιών είναι λιγότερο ανεπτυγμένος, τα επίπεδα της ανώτατης εκπαίδευσης είναι γενικά χαμηλότερα και μικρότερο ποσοστό νοικοκυριών έχει πρόσβαση σε «ευρωζωνικό» διαδίκτυο. Σε ορισμένες αγροτικές περιοχές, η γεωγραφική απομόνωση και ο περιφερειακός χαρακτήρας αποτελούν σοβαρά προβλήματα. Τα μειονεκτήματα αυτά τείνουν να είναι ακόμη πιο σημαντικά στις κατ' εξοχήν αγροτικές περιοχές, αν και η γενική εικόνα σε επίπεδο ΕΕ μπορεί να διαφέρει ουσιαστικά ανάμεσα στα κράτη μέλη. Η έλλειψη ευκαιριών, επαφών και εκπαιδευτικών υποδομών αποτελεί ιδιαίτερο πρόβλημα για τις γυναίκες και τους νέους σε απομακρυσμένες αγροτικές περιοχές.

Η διεύρυνση μετέβαλε το γεωργικό χάρτη. Η γεωργία αντιπροσωπεύει το 2 % του ΑΕΠ στα παλαιά κράτη μέλη, το 3 % στα νέα κράτη μέλη και περισσότερο από 10 % στη Ρουμανία και τη Βουλγαρία. Στα νέα κράτη μέλη, το μερίδιο της γεωργίας στην απασχόληση είναι τρεις φορές υψηλότερο (12 %) σε σχέση με τα παλαιά κράτη μέλη (4 %). Στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, το ποσοστό των απασχολούμενων σε γεωργικές δραστηριότητες είναι αρκετά υψηλότερο.

Οι τομείς της γεωργίας και των τροφίμων, από κοινού, αποτελούν σημαντικό μέρος της οικονομίας της ΕΕ, το οποίο αντιπροσωπεύει 15 εκατ. θέσεις εργασίας (8,3 % της συνολικής απασχόλησης) και 4,4 % του ΑΕΠ. Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός τροφίμων και ποτών στον κόσμο, με εκτιμώμενη αξία συνδυασμένης παραγωγής 675 δισ. ευρώ. Ωστόσο, ο τομέας παραμένει εξαιρετικά πολωμένος και κατακεραματισμένος από πλευράς μεγέθους, με σημαντικές ευκαιρίες και απειλές για τις επιχειρήσεις. Η δασοκομία και οι συναφείς κλάδοι απασχολούν περίπου 3,4 εκατ. άτομα, έχοντας κύκλο εργασιών 350 δισ. ευρώ, αλλά προς το παρόν αξιοποιείται μόνον το 60 % της ετήσιας δασικής αύξησης.

⁽¹⁾ Ο ορισμός του ΟΟΣΑ βασίζεται στο ποσοστό του πληθυσμού που ζει σε αγροτικές κοινότητες (δηλ. με πυκνότητα πληθυσμού κάτω των 150 κατοίκων ανά km²) σε δεδομένη περιοχή NUTS III. Βλέπε εκτενή εκτίμηση των επιπτώσεων – SEC(2004) 931. Πρόκειται για τον μόνο διεθνώς αναγνωρισμένο ορισμό των αγροτικών περιοχών. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν λαμβάνει πλήρως υπόψη τον πληθυσμό που ζει σε πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές, ιδίως σε περιφερειακές ζώνες. Στα πλαίσια των παρούσων κατευθυντήριων γραμμών, χρησιμοποιείται μόνο για σκοπούς στατιστικών και περιγραφής.

⁽²⁾ Μετρούμενο ως ΑΕΠ σε ισοτιμία αγοραστικής δύναμης.

Η γεωργία και η δασοκομία αντιπροσωπεύουν το 77 % της χρήσης γης στην ΕΕ. Οι περιβαλλοντικές επιδόσεις της γεωργίας για τη διατήρηση και βελτίωση των φυσικών πόρων κατά τα τελευταία χρόνια είναι ανάμεικτες. Όσον αφορά την ποιότητα του νερού, το συνολικό πλεόνασμα αζώτου έχει μειωθεί ελαφρώς από το 1990 στα περισσότερα από τα παλιά κράτη μέλη, μολονότι ορισμένες χώρες και περιοχές υφίστανται σημαντικές πιέσεις έκπλυσης θρεπτικών υλών. Σε πολλές περιοχές εξακολουθούν να υφίστανται προβλήματα εκπομπών αμμωνίας, ευτροφισμού, υποβάθμισης του εδάφους και απώλειας της βιοποικιλότητας. Ωστόσο, ένα όλο και μεγαλύτερο τμήμα της γεωργικής έκτασης χρησιμοποιείται αποκλειστικά για βιολογικές καλλιέργειες (5,4 εκατ. εκτάρια για την ΕΕ) και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ο εκτιμώμενος αριθμός εκταρίων που χρησιμοποιήθηκαν για την παραγωγή βιοενέργειας το 2004 ανέρχεται σε 1,4 εκατ., εκ των οποίων τα 0,3 εκατ. υπάγονταν στην προμολόγηση για ενεργειακές καλλιέργειες και τα 0,6 εκατ. στην αγρανάπαυση). Οι μακροπρόθεσμες τάσεις της αλλαγής του κλίματος θα διαμορφώσουν όλο και περισσότερο τις μορφές της γεωργίας και της δασοκομίας. Η προστασία της βιοποικιλότητας έχει προοδεύσει με την εφαρμογή του Natura 2000 —σε αυτό έχει συμπεριληφθεί το 12-13 % περίπου της γεωργικής και δασικής έκτασης. Τα γεωργικά συστήματα υψηλής φυσικής αξίας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και των οικοτόπων καθώς και στην προστασία του τοπίου και της ποιότητας του εδάφους. Στα περισσότερα κράτη μέλη, τα εν λόγω γεωργικά συστήματα αντιπροσωπεύουν από 10 ως 30 % της γεωργικής έκτασης. Σε ορισμένες περιοχές, η εγκατάλειψη της γεωργίας είναι δυνατόν να έχει ως αποτέλεσμα σημαντικούς κινδύνους για το περιβάλλον.

Κατά συνέπεια, οι αγροτικές περιοχές θα αντιμετωπίσουν ιδιαίτερες προκλήσεις όσον αφορά την ανάπτυξη, την απασχόληση και την αειφορία τα επόμενα χρόνια. Από την άλλη πλευρά, όμως, προσφέρουν πραγματικές ευκαιρίες με βάση το δυναμικό που έχουν για μεγέθυνση σε νέους τομείς, την παροχή ανέσεων και τουριστικών υπηρεσιών σε αγροτικές περιοχές, την ελκυστικότητά τους ως τόπων διαβίωσης και εργασίας και το ρόλο τους ως δεξαμενής φυσικών πόρων και τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

Οι τομείς της γεωργίας και των τροφίμων πρέπει να αδράξουν τις ευκαιρίες που προσφέρουν οι νέες προσεγγίσεις, τεχνολογίες και καινοτομίες για να ανταποκριθούν στην εξελισσόμενη ζήτηση της αγοράς, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Πάνω απ' όλα, οι επενδύσεις στο ζωτικό πόρο του ανθρώπινου κεφαλαίου θα επιτρέψουν στις αγροτικές περιοχές και στον τομέα των γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής να ατενίσουν το μέλλον με εμπιστοσύνη.

Με την ευκαιρία της επανεκκίνησης της στρατηγικής της Λισσαβόνας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε ότι η στρατηγική αυτή πρέπει να ειδοωθεί στο ευρύτερο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης, με βάση την οποία οι ανάγκες του παρόντος πρέπει να καλύπτονται χωρίς να υποθηκεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες ⁽¹⁾. Η νέα περίοδος προγραμματισμού παρέχει μια μοναδική ευκαιρία να επανεστιασθεί η στήριξη από το ΕΓΤΑΑ στη μεγέθυνση, την απασχόληση και την αειφορία. Από την άποψη αυτή, ευθυγραμμίζεται πλήρως με τη δήλωση για τις κατευθυντήριες αρχές της αειφόρου ανάπτυξης ⁽²⁾ και το ανανεωμένο πρόγραμμα δράσης της Λισσαβόνας, που εστιάζει τους πόρους στη μετατροπή της Ευρώπης σε ελκυστικότερο τόπο επενδύσεων και εργασίας, στην προώθηση της γνώσης και της καινοτομίας για την ανάπτυξη και στη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.

Η πολιτική της αγροτικής ανάπτυξης πρέπει να βοηθήσει τις αγροτικές περιοχές να επιτύχουν αυτούς τους στόχους κατά την περίοδο 2007-2013. Αυτό απαιτεί μια πιο στρατηγική προσέγγιση για την ανταγωνιστικότητα, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την καινοτομία σε αγροτικές περιοχές και βελτιωμένη διακυβέρνηση όσον αφορά την υλοποίηση των προγραμμάτων. Απαιτείται ακριβέστερη εστίαση σε μακρόπνοες επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό, την τεχνολογία και το κεφάλαιο στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας, σε νέους τρόπους παροχής αμοιβαία επωφελών περιβαλλοντικών υπηρεσιών και στη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας μέσω της διαφοροποίησης, ιδίως για γυναίκες και νέους. Βοηθώντας τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ να αναπτύξουν το δυναμικό τους ως ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις, εργασία και διαβίωση, η πολιτική της αγροτικής ανάπτυξης μπορεί να συμβάλει στην αειφόρο ανάπτυξη της ευρωπαϊκής επικράτειας.

3. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ 2007-2013

Στο πλαίσιο των στόχων που καθορίζονται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1698/2005, οι παρακάτω κατευθυντήριες γραμμές προσδιορίζουν προτεραιότητες για την Κοινότητα σύμφωνα με το άρθρο 9 του εν λόγω κανονισμού. Στόχος των κατευθυντηρίων γραμμών είναι η ενσωμάτωση των σημαντικότερων πολιτικών προτεραιοτήτων ως έχουν στα συμπεράσματα των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων της Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ. Για κάθε σύνολο προτεραιοτήτων, παρουσιάζονται ενδεικτικές βασικές δράσεις. Με βάση αυτές τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές, κάθε κράτος μέλος εκπνέει το εθνικό στρατηγικό του σχέδιο που θα αποτελέσει το πλαίσιο αναφοράς για την κατάρτιση των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης.

⁽¹⁾ Συμπεράσματα της προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών (22 και 23 Μαρτίου 2005).

⁽²⁾ Συμπεράσματα της προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών (16 και 17 Ιουνίου 2005).

Οι πόροι που θα διατεθούν για τις προτεραιότητες της κοινοτικής αγροτικής ανάπτυξης (εντός των ελάχιστων ορίων χρηματοδότησης που επιβάλλουν οι κανονισμοί για κάθε άξονα) θα εξαρτηθούν από την ιδιαίτερη κατάσταση, τα πλεονεκτήματα, τις αδυναμίες και τις δυνατότητες κάθε προγραμματικής περιοχής. Κάθε κοινοτική προτεραιότητα και η συμβολή της στην επίτευξη των στόχων της Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ, θα πρέπει να μεταφερθεί στις συνθήκες των κρατών μελών με το εθνικό στρατηγικό σχέδιο και τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης. Σε πολλές περιπτώσεις, θα υπάρξουν εθνικές ή περιφερειακές προτεραιότητες για συγκεκριμένα προβλήματα που σχετίζονται με την αλυσίδα των γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής ή με την περιβαλλοντική, κλιματική και γεωγραφική κατάσταση της γεωργίας και της δασοκομίας. Οι αγροτικές περιοχές ενδέχεται να αντιμετωπίσουν άλλα ειδικά ζητήματα, όπως η περιαισθητική πίεση, η ανεργία, ο απόμακρος χαρακτήρας ή η χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού.

3.1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του γεωργικού και του δασοκομικού τομέα

Κοινοτική στρατηγική κατευθυντήρια γραμμή

Οι τομείς της γεωργίας, της δασοκομίας και της μεταποίησης τροφίμων της Ευρώπης έχουν μεγάλο δυναμικό περαιτέρω ανάπτυξης προϊόντων υψηλής ποιότητας και προστιθέμενης αξίας που θα ανταποκρίνονται στην ποικίλη και αυξανόμενη ζήτηση των ευρωπαίων καταναλωτών και των παγκόσμιων αγορών.

Οι πόροι που διατίθενται για τον άξονα 1 θα πρέπει να συμβάλλουν στη δημιουργία ενός ισχυρού και δυναμικού ευρωπαϊκού τομέα γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής με εστίαση στις προτεραιότητες της μεταφοράς γνώσης, του εκσυγχρονισμού, της καινοτομίας και της ποιότητας στην τροφική αλυσίδα και σε τομείς προτεραιότητας για επενδύσεις σε φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο.

Για να ανταποκριθούν στις προτεραιότητες αυτές, τα κράτη μέλη καλούνται να εστιάσουν τη στήριξη σε βασικές δράσεις. Τέτοιες δράσεις μπορεί να είναι μεταξύ άλλων οι εξής:

- i) η αναδιάρθρωση και ο εκσυγχρονισμός του τομέα της γεωργίας, εξακολουθούν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη πολλών αγροτικών περιοχών, ιδίως στα νέα κράτη μέλη. Η επιτυχής γεωργική προσαρμογή μπορεί να αποτελέσει το κλειδί για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της περιβαλλοντικής αειφορίας στο γεωργικό τομέα και για την τόνωση της απασχόλησης και της ανάπτυξης σε συναφείς τομείς της οικονομίας. Προς το σκοπό αυτό, πρέπει να προαχθεί η πρόβλεψη των αλλαγών στο γεωργικό τομέα, στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης και του εκσυγχρονισμού, και να αναπτυχθεί η ενεργητική προσέγγιση της κατάρτισης και επιμόρφωσης των αγροτών, ιδίως όσον αφορά τις μεταβιβάσιμες δεξιότητες·
- ii) η βελτίωση της ενοποίησης της αλυσίδας των γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής. Η βιομηχανία τροφίμων της Ευρώπης είναι από τις πιο ανταγωνιστικές και καινοτόμες στον κόσμο, αλλά αντιμετωπίζει αυξανόμενο παγκόσμιο ανταγωνισμό. Υπάρχουν σημαντικά περιθώρια στο πλαίσιο της αγροτικής οικονομίας για τη δημιουργία και εμπορία νέων προϊόντων, για τη συγκράτηση περισσότερης αξίας στις αγροτικές περιοχές μέσω συστημάτων ποιότητας και για τη βελτίωση της εικόνας των ευρωπαϊκών προϊόντων στο εξωτερικό. Η χρήση συμβουλευτικών υπηρεσιών και υποστήριξης για τη συμμόρφωση με τα κοινοτικά πρότυπα θα συμβάλλει σε αυτή τη διαδικασία ενοποίησης. Ένας γεωργικός τομέας προσανατολισμένος στις απαιτήσεις της αγοράς θα βοηθήσει στην περαιτέρω εδραίωση της θέσης του κλάδου των γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής της Ευρώπης ως μείζονος εργοδότη και πηγής οικονομικής ανάπτυξης·
- iii) η διευκόλυνση της καινοτομίας και της πρόσβασης στην έρευνα και ανάπτυξη (Ε&Α). Η σημασία της καινοτομίας αυξάνει για τους τομείς της γεωργίας, της δασοκομίας και των γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής της Ευρώπης. Παρόλο που οι μεγάλες εταιρείες γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής της Ευρώπης βρίσκονται στην αιχμή των νέων τάσεων, η εισαγωγή νέων προϊόντων και διεργασιών μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στις επιδόσεις μικρότερων εταιρειών μεταποίησης και γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Ιδιαίτερα, οι νέες μορφές συνεργασίας μπορούν να διευκολύνουν την πρόσβαση στην Ε&Α, την καινοτομία και τις δράσεις που υλοποιούνται βάσει του 7ου προγράμματος-πλαισίου ⁽¹⁾·
- iv) η ενθάρρυνση της υιοθέτησης και διάδοσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας (ΤΠΕ). Έχει διαπιστωθεί ότι ο τομέας των γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής στο σύνολό του υστερεί στην υιοθέτηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ). Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις μικρές επιχειρήσεις. Η υιοθέτηση εφαρμογών ηλ-επιχειρείν παραμένει ακόμη σε χαμηλό επίπεδο πέρα από τις μεγάλες πολυεθνικές και τους μεγαλύτερους προμηθευτές τους. Τα κονδύλια για την αγροτική ανάπτυξη θα πρέπει να συμπληρώσουν τις μελλοντικές πρωτοβουλίες της Επιτροπής, όπως η i2010 στους τομείς του ηλ-επιχειρείν (ιδίως σε σχέση με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις), των ηλεκτρονικών δεξιοτήτων και της ηλεκτρονικής μάθησης·

⁽¹⁾ Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και το έργο της μόνιμης επιτροπής γεωργικής έρευνας (ΜΕΓΕ).

- v) η προώθηση της δυναμικής επιχειρηματικότητας. Οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις δημιούργησαν για την ευρωπαϊκή γεωργία ένα περιβάλλον προσανατολισμένο στις απαιτήσεις της αγοράς. Αυτό δημιουργεί νέες ευκαιρίες για τις γεωργικές επιχειρήσεις. Η υλοποίηση αυτού του οικονομικού δυναμικού θα εξαρτηθεί, όμως, από την ανάπτυξη στρατηγικών και οργανωτικών δεξιοτήτων. Η ενθάρρυνση της εισόδου νεαρών ατόμων στον επαγγελματικό κλάδο της γεωργίας μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στα πλαίσια αυτά.
- vi) η ανάπτυξη νέων αγορών για τα γεωργικά και δασοκομικά προϊόντα. Οι νέες αγορές μπορούν να προσφέρουν υψηλότερη προστιθέμενη αξία, ιδίως για τα προϊόντα ποιότητας. Η στήριξη επενδύσεων και κατάρτισης στον τομέα της παραγωγής άλλων προϊόντων πλην τροφίμων στο πλαίσιο της αγροτικής ανάπτυξης είναι δυνατόν να συμπληρώσει τα μέτρα που λαμβάνονται στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα δημιουργώντας καινοτόμες νέες αγορές για την παραγωγή ή υποβοηθώντας την ανάπτυξη υλών για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, βιοκαυσίμων και μεταποιητικής δυναμικότητας.
- vii) η βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και της δασοκομίας. Η μακροπρόθεσμη αειφορία θα εξαρτηθεί από την ικανότητα παραγωγής προϊόντων που θα επιθυμούν να αγοράσουν οι καταναλωτές, με ταυτόχρονη επίτευξη υψηλών περιβαλλοντικών προτύπων. Η επένδυση σε βελτιωμένες περιβαλλοντικές επιδόσεις μπορεί επίσης να οδηγήσει σε βελτίωση της αποδοτικότητας της παραγωγής, με αποτέλεσμα τη δημιουργία αμοιβαία επωφελούς κατάστασης.

Για την ενίσχυση της ανανέωσης των γενεών στη γεωργία μπορούν να μελετηθούν συνδυασμοί μέτρων που θα διατίθενται στο πλαίσιο του άξονα 1, προσαρμοσμένοι στις ανάγκες των νεαρών αγροτών.

3.2. Βελτίωση του περιβάλλοντος και του τοπίου

Κοινοτική στρατηγική κατευθυντήρια γραμμή

Για την προστασία και βελτίωση των φυσικών πόρων και τοπίων της ΕΕ στις αγροτικές περιοχές, οι πόροι που διατίθενται στον άξονα 2 θα πρέπει να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων σε τρεις τομείς προτεραιότητας: βιοποικιλότητα, διατήρηση και ανάπτυξη γεωργικών και δασοπονικών συστημάτων υψηλής φυσικής αξίας και παραδοσιακά γεωργικά τοπία, νερό και αλλαγή του κλίματος.

Τα μέτρα του άξονα 2 θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για την ενσωμάτωση αυτών των περιβαλλοντικών στόχων και να συμβάλλουν στην υλοποίηση του δικτύου Natura 2000 για τη γεωργία και τη δασοκομία, της δέσμευσης του Γκέτεμποργκ για την αναστροφή της τάσης επιδείνωσης της βιοποικιλότητας έως το 2010, των στόχων της οδηγίας 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων⁽¹⁾, και των στόχων του πρωτοκόλλου του Κιότο για το μετριασμό των επιπτώσεων της αλλαγής του κλίματος.

Για να ανταποκριθούν στις προτεραιότητες αυτές, τα κράτη μέλη καλούνται να εστιάσουν τη στήριξη σε βασικές δράσεις. Τέτοιες δράσεις μπορεί να είναι, μεταξύ άλλων, οι εξής:

- i) η προώθηση περιβαλλοντικών υπηρεσιών και φιλικών προς τα ζώα πρακτικών εκτροφής. Οι ευρωπαίοι πολίτες αναμένουν από τους αγρότες να εφαρμόζουν τα υποχρεωτικά πρότυπα. Πολλοί όμως συμφωνούν επίσης στο ότι οι αγρότες θα πρέπει να αμείβονται, όταν αναλαμβάνουν δεσμεύσεις που υπερβαίνουν τα πρότυπα αυτά, παρέχοντας υπηρεσίες που η αγορά δεν θα προσέφερε από μόνη της, ιδίως όταν αυτές εστιάζονται σε συγκεκριμένους πόρους που αποκτούν ιδιαίτερη σημασία στα πλαίσια της γεωργίας και της δασοκομίας, όπως το νερό και το έδαφος.
- ii) η διατήρηση του τοπίου που διαμόρφωσε η γεωργική δραστηριότητα, καθώς και των δασών. Στην Ευρώπη, μεγάλο μέρος του πολύτιμου αγροτικού περιβάλλοντος είναι προϊόν της γεωργίας. Βιώσιμες πρακτικές της διαχείρισης της γης μπορούν να συμβάλουν στη μείωση των κινδύνων που συνδέονται με την εγκατάλειψη, την απερήμωση και τις πυρκαγιές στα δάση, ιδίως σε περιοχές λιγότερο ευνοημένες. Τα κατάλληλα συστήματα γεωργίας βοηθούν στη διατήρηση των τοπίων και των οικοτόπων που περιλαμβάνουν υγρότοπους έως ξηρούς λειμώνες και ορεινούς βοσκοτόπους. Σε πολλές περιοχές, αυτό αποτελεί σημαντικό μέρος της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και της συνολικής ελκυστικότητας των αγροτικών περιοχών ως τόπων διαβίωσης και εργασίας.

⁽¹⁾ ΕΕ L 327 της 22.12.2000, σ. 1· οδηγία όπως τροποποιήθηκε από την απόφαση αριθ. 2455/2001/ΕΚ (ΕΕ L 331 της 15.12.2001, σ. 1).

- iii) η καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος. Η γεωργία και η δασοκομία βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και πρώτων υλών για εγκαταστάσεις παραγωγής ενέργειας από βιομάζα. Η εφαρμογή κατάλληλων πρακτικών στο γεωργικό και το δασοκομικό τομέα μπορούν να συμβάλλουν στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και στη διατήρηση των δεξαμενών άνθρακα και οργανικής ύλης στη σύσταση των εδαφών, καθώς επίσης και στην προσαρμογή προς τις συνέπειες της αλλαγής του κλίματος·
- iv) η παγίωση της συμβολής της βιολογικής γεωργίας. Η βιολογική γεωργία αντιπροσωπεύει μια ολιστική προσέγγιση της αειφόρου γεωργίας. Από την άποψη αυτή, είναι δυνατό να ενισχυθεί περισσότερο η συμβολή της στην επίτευξη των στόχων στους τομείς του περιβάλλοντος και της καλής διαβίωσης των ζώων·
- v) η ενθάρρυνση αμοιβαία επωφελών περιβαλλοντικών /οικονομικών πρωτοβουλιών. Η παροχή περιβαλλοντικών αγαθών, ιδίως μέσω των γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων, μπορεί να συμβάλει στην απόκτηση ταυτότητας των αγροτικών περιοχών και των προϊόντων διατροφής που παράγουν. Τα σχετικά μέτρα μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για μεγέθυνση και απασχόληση μέσω του τουρισμού και της παροχής ανέσεων σε αγροτικές περιοχές, ιδίως όταν συνδέονται με τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων προς τους τομείς του τουρισμού, της χειροτεχνίας, της κατάρτισης και των γεωργικών προϊόντων πλην τροφίμων·
- vi) η προώθηση της εδαφικής ισορροπίας. Τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης μπορούν να συμβάλουν αποφασιστικά στη βελτίωση της ελκυστικότητας των αγροτικών περιοχών. Μπορούν επίσης να συμβάλουν στη διατήρηση σταθερής ισορροπίας μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών στο πλαίσιο μιας ανταγωνιστικής οικονομίας, βασισμένης στη γνώση. Σε συνδυασμό με άλλους άξονες του προγράμματος, τα μέτρα διαχείρισης της γης μπορούν να συμβάλουν θετικά στη χωροταξική κατανομή των οικονομικών δραστηριοτήτων και στην εδαφική συνοχή.

3.3. Βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και ενθάρρυνση της διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας

Κοινοτική στρατηγική κατευθυντήρια γραμμή

Οι πόροι που διατίθενται στα πεδία της διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας και της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές, στο πλαίσιο του άξονα 3, θα πρέπει να εξυπηρετούν την ύψιστη προτεραιότητα της δημιουργίας ευκαιριών απασχόλησης και προϋποθέσεων οικονομικής αύξησης. Τα ποικίλα μέτρα που διατίθενται στο πλαίσιο του άξονα 3 θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ιδίως για την προώθηση της δημιουργίας ικανοτήτων, της απόκτησης δεξιοτήτων και της οργάνωσης για την ανάπτυξη τοπικής στρατηγικής και θα πρέπει, επίσης, να συμβάλλουν στην εξασφάλιση της διαρκούς ελκυστικότητας των αγροτικών περιοχών για τις μελλοντικές γενιές. Κατά την προώθηση της κατάρτισης, της πληροφόρησης και της επιχειρηματικότητας, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες των γυναικών, των νέων και των γηραιότερων εργαζομένων.

Για να ανταποκριθούν στις προτεραιότητες αυτές, τα κράτη μέλη καλούνται να εστιάσουν τη στήριξη σε βασικές δράσεις. Τέτοιες δράσεις μπορεί να είναι, μεταξύ άλλων, οι εξής:

- i) η αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας και του ποσοστού απασχόλησης στην ευρύτερη αγροτική οικονομία. Η διαφοροποίηση είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη, την απασχόληση και την αειφόρο ανάπτυξη στις αγροτικές περιοχές και, κατά συνέπεια, συμβάλλει στην επίτευξη καλύτερης εδαφικής ισορροπίας, τόσο από οικονομικής όσο και από κοινωνικής σκοπιάς. Ο τουρισμός, η χειροτεχνία και η παροχή ανέσεων στις αγροτικές περιοχές αποτελούν τομείς οικονομικής αύξησης σε πολλές περιοχές και παρέχουν ευκαιρίες, τόσο για τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων πέραν του τομέα της γεωργίας στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις όσο και για την ανάπτυξη μικροεπιχειρήσεων στο πλαίσιο της ευρύτερης αγροτικής οικονομίας·
- ii) η ενθάρρυνση της εισόδου γυναικών στην αγορά εργασίας. Σε πολλές αγροτικές περιοχές, η ελλιπής παροχή διευκολύνσεων για τη φροντίδα των παιδιών δημιουργεί φραγμούς για τους ειδικούς αυτούς λόγους. Οι τοπικές πρωτοβουλίες για τη δημιουργία παιδικών σταθμών μπορούν να διευκολύνουν την πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την ανάπτυξη υποδομών για τη φροντίδα παιδιών, εν δυνάμει σε συνδυασμό με πρωτοβουλίες για την ενθάρρυνση της δημιουργίας μικρών επιχειρήσεων που σχετίζονται με αγροτικές δραστηριότητες και τοπικές υπηρεσίες·
- iii) η αναζωογόνηση των χωριών. Η ανάληψη ολοκληρωμένων πρωτοβουλιών με σκοπό τη διαφοροποίηση, τη δημιουργία επιχειρήσεων, τις επενδύσεις στην αγροτική κληρονομιά, τις υποδομές για τις τοπικές υπηρεσίες και την ανακαίνιση μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση των οικονομικών προοπτικών και την ποιότητα ζωής·

- iv) η ανάπτυξη μικροεπιχειρήσεων και χειροτεχνίας μπορεί να στηρίζεται σε παραδοσιακές δεξιότητες ή να εισάγει νέες ικανότητες, ιδίως αν συνδυάζεται με την αγορά εξοπλισμού, καθώς και με κατάρτιση και καθοδήγηση, που βοηθούν την προώθηση της επιχειρηματικότητας και την ανάπτυξη του οικονομικού ιστού·
- v) η κατάρτιση νέων σε δεξιότητες απαραίτητες για τη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας μπορεί να αξιοποιήσει τη ζήτηση στους τομείς του τουρισμού και της αναψυχής, των περιβαλλοντικών υπηρεσιών, των παραδοσιακών αγροτικών πρακτικών και των προϊόντων ποιότητας·
- vi) η ενθάρρυνση της υιοθέτησης και διάδοσης ΤΠΕ. Η υιοθέτηση και διάδοση ΤΠΕ έχει ζωτική σημασία στις αγροτικές περιοχές για τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων, καθώς και για την τοπική ανάπτυξη, την παροχή τοπικών υπηρεσιών και την προώθηση της ηλεκτρονικής ένταξης. Είναι δυνατή η επίτευξη οικονομιών κλίμακας μέσω πρωτοβουλιών ΤΠΕ σε χωριά, με το συνδυασμό εξοπλισμού πληροφορικής, δικτύωσης και κατάρτισης για την απόκτηση ηλεκτρονικών δεξιοτήτων μέσω των δομών των τοπικών κοινοτήτων. Οι πρωτοβουλίες αυτές μπορούν να διευκολύνουν ιδιαίτερα την υιοθέτηση της πληροφορικής από τοπικές γεωργικές εκμεταλλεύσεις και αγροτικές επιχειρήσεις και την υιοθέτηση του ηλ-επιχειρείν και του ηλ-εμπορίου. Χρειάζεται πλήρης εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που παρέχουν το διαδίκτυο και οι ευρυζωνικές επικοινωνίες, λόγου χάριν με χρηματοδότηση από περιφερειακά προγράμματα στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων, ώστε να ξεπεραστούν τα μειονεκτήματα που οφείλονται στη γεωγραφική θέση·
- vii) η ανάπτυξη της παροχής και καινοτόμου χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία νέων αγορών για τα γεωργικά και δασοκομικά προϊόντα, την παροχή τοπικών υπηρεσιών και τη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας·
- viii) η ενθάρρυνση της ανάπτυξης του τουρισμού. Ο τουρισμός είναι μείζον παράγοντας ανάπτυξης σε πολλές αγροτικές περιοχές και μπορεί να αναπτυχθεί με βάση την πολιτιστική και τη φυσική κληρονομιά. Η αυξημένη χρήση ΤΠΕ στον τουρισμό για κρατήσεις, προώθηση, εμπορία, σχεδιασμό υπηρεσιών και ψυχαγωγικές δραστηριότητες μπορεί να συμβάλει στην αύξηση του αριθμού των επισκεπτών και των ημερών διαμονής, ιδίως στις περιπτώσεις που εξασφαλίζει δεσμούς με μικρότερες εγκαταστάσεις και ενθαρρύνει τον αγροτουρισμό·
- ix) η αναβάθμιση της τοπικής υποδομής, ιδίως στα νέα κράτη μέλη. Κατά τα προσεχή έτη θα πραγματοποιηθούν σημαντικές επενδύσεις σε μεγάλα έργα υποδομής τηλεπικοινωνιών, μεταφορών, ενέργειας και ύδρευσης. Θα διατεθεί σημαντική στήριξη από τα διαρθρωτικά ταμεία σε τομείς που εκτείνονται από τα διευρωπαϊκά δίκτυα έως την ανάπτυξη συνδέσεων με επιχειρηματικά ή επιστημονικά πάρκα. Για να επιτευχθεί πλήρως το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα από πλευράς απασχόλησης και ανάπτυξης, οι τοπικές υποδομές μικρής κλίμακας που θα χρηματοδοτηθούν από τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης μπορούν να παίξουν ζωτικό ρόλο στη σύνδεση των μεγάλων αυτών επενδύσεων με τις τοπικές στρατηγικές διαφοροποίησης και ανάπτυξης του δυναμικού της γεωργίας και του τομέα των τροφίμων.

3.4. Δημιουργία τοπικών ικανοτήτων για την απασχόληση και τη διαφοροποίηση

Κοινοτική στρατηγική κατευθυντήρια γραμμή

Οι πόροι που διατίθενται για τον άξονα 4 (Leader) θα πρέπει να εξυπηρετούν τις προτεραιότητες των αξόνων 1 και 2, και ιδίως του άξονα 3, αλλά και να παίξουν σημαντικό ρόλο σε σχέση με την οριζόντια προτεραιότητα της βελτίωσης της διακυβέρνησης και της κινητοποίησης του ενδογενούς αναπτυξιακού δυναμικού των αγροτικών περιοχών.

Η στήριξη στο πλαίσιο του άξονα 4 παρέχει τη δυνατότητα να συνδυασθούν και οι τρεις στόχοι —ανταγωνιστικότητα, περιβάλλον και ποιότητα ζωής/διαφοροποίηση— στο πλαίσιο μιας τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής υπό την ηγεσία της Κοινότητας που θα στηρίζεται στις τοπικές ανάγκες και πλεονεκτήματα. Οι ενοποιημένες προσεγγίσεις με τη συμμετοχή γεωργών, δασοκόμων και άλλων αγροτικών φορέων μπορούν να διασφαλίσουν και να ενισχύσουν την τοπική, φυσική και πολιτιστική κληρονομιά, να τονώσουν την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και να επενδύσουν σε τοπικά ειδικά προϊόντα, τουριστική αξιοποίηση και ανανεώσιμους πόρους και πηγές ενέργειας και να τα προωθήσουν.

Για να ανταποκριθούν στις προτεραιότητες αυτές, τα κράτη μέλη καλούνται να εστιάσουν τη στήριξη σε βασικές δράσεις. Τέτοιες δράσεις μπορεί να είναι, μεταξύ άλλων, οι εξής:

- i) η δημιουργία τοπικών ικανοτήτων συγκρότησης κοινοπραξιών, η εμπύχωση και η προαγωγή της απόκτησης δεξιοτήτων μπορούν να συμβάλλουν στην κινητοποίηση του τοπικού δυναμικού·
- ii) η προώθηση κοινοπραξιών δημόσιου-ιδιωτικού τομέα. Ιδίως το Leader θα συνεχίσει να παίζει σημαντικό ρόλο στην ενθάρρυνση καινοτόμων προσεγγίσεων της αγροτικής ανάπτυξης και στην προσέγγιση του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα·
- iii) η προώθηση της συνεργασίας και της καινοτομίας. Οι τοπικές πρωτοβουλίες, όπως το Leader, και η στήριξη της διαφοροποίησης μπορούν να παίξουν ουσιαστικό ρόλο, συνδέοντας τους ανθρώπους με νέες ιδέες και προσεγγίσεις και ενθαρρύνοντας την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα και προωθώντας την ένταξη και την παροχή τοπικών υπηρεσιών. Οι δικτυακές κοινότητες μπορούν να συμβάλλουν στη διάδοση γνώσεων και στην ανταλλαγή ορθών πρακτικών και καινοτομίας όσον αφορά τα αγροτικά προϊόντα και υπηρεσίες·
- iv) η βελτίωση της τοπικής διακυβέρνησης. Το Leader μπορεί να συμβάλει στην προαγωγή καινοτόμων προσεγγίσεων για τη σύνδεση της γεωργίας, της δασοκομίας και της τοπικής κοινωνίας βοηθώντας έτσι στη διαφοροποίηση της οικονομικής βάσης και στην ενίσχυση του κοινωνικοοικονομικού ιστού στις αγροτικές περιοχές.

3.5. Εξασφάλιση συνεπούς προγραμματισμού

Κοινοτική στρατηγική κατευθυντήρια γραμμή

Κατά την επεξεργασία των εθνικών τους στρατηγικών, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν τη μεγιστοποίηση των συνεργιών και την αποφυγή πιθανών αντιφάσεων μεταξύ και εντός των αξόνων. Όπου ενδείκνυται, μπορούν να αναπτύξουν ολοκληρωμένες προσεγγίσεις. Θα πρέπει επίσης να μελετήσουν πώς μπορούν να ληφθούν υπόψη άλλες στρατηγικές σε επίπεδο ΕΕ, όπως το σχέδιο δράσης για τα βιολογικά είδη διατροφής και τη βιολογική γεωργία, η δέσμευση για την αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ⁽¹⁾, η ανάγκη ανάπτυξης μιας μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης στρατηγικής της ΕΕ για την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος ⁽²⁾ και η ανάγκη πρόβλεψης των πιθανών επιπτώσεων στη γεωργία και τη δασοκομία, η δασική στρατηγική της ΕΕ και το πρόγραμμα δράσης (που μπορούν να συμβάλλουν στην ταυτόχρονη επίτευξη των στόχων οικονομικής αύξησης, απασχόλησης και αειφορίας) και τις προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στο έκτο κοινοτικό πρόγραμμα περιβαλλοντικής δράσης, που θεσπίστηκε με την απόφαση αριθ. 1600/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽³⁾, ιδίως τις προτεραιότητες για τις οποίες έχει εκτιμηθεί ότι απαιτούνται θεματικές περιβαλλοντικές στρατηγικές (προστασία του εδάφους, προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, αειφόρος χρήση γεωργικών φαρμάκων, ατμοσφαιρική ρύπανση, αστικό περιβάλλον, αειφόρος χρήση πόρων και ανακύκλωση αποβλήτων).

Στο επίπεδο της ΕΕ και των κρατών μελών διατίθενται αρκετά μέσα για τη βελτίωση της διακυβέρνησης και της άσκησης πολιτικής. Μπορεί να γίνεται χρήση τεχνικής βοήθειας για τη δημιουργία ευρωπαϊκών και εθνικών δικτύων για την αγροτική ανάπτυξη, ως βάθρου για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και εμπειρογνώμοσύνης μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων σχετικά με όλες τις πλευρές του σχεδιασμού, της διαχείρισης και της εφαρμογής της πολιτικής. Απαιτείται να εξετασθούν, κατά την προετοιμασία των εθνικών στρατηγικών, και να εφαρμοσθούν στην πράξη, κατά τα μεταγενέστερα στάδια της υλοποίησης, η πληροφόρηση και η προβολή για να εξασφαλισθεί η έγκαιρη συμμετοχή των διαφόρων φορέων.

3.6. Συμπληρωματικότητα των κοινοτικών μέσων

Κοινοτική στρατηγική κατευθυντήρια γραμμή

Απαιτείται να ενθαρρυνθεί η συνέργεια μεταξύ των διαρθρωτικών πολιτικών και των πολιτικών απασχόλησης και αγροτικής ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν συμπληρωματικότητα και συνοχή μεταξύ των δράσεων που θα χρηματοδοτηθούν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας και το ΕΓΤΑΑ για δεδομένη περιοχή και για δεδομένο τομέα δραστηριότητας. Οι κύριες κατευθυντήριες αρχές όσον αφορά τη διαχωριστική γραμμή και τους μηχανισμούς συντονισμού μεταξύ δράσεων που στηρίζονται από τα διάφορα ταμεία, πρέπει να καθορισθούν στο επίπεδο των εθνικών στρατηγικών πλαισίων αναφοράς/εθνικών στρατηγικών σχεδίων.

⁽¹⁾ Συμπεράσματα της προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών (25 και 26 Μαρτίου 2004).

⁽²⁾ Συμπεράσματα της προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών (22 και 23 Μαρτίου 2005).

⁽³⁾ ΕΕ L 242 της 10.9.2002, σ. 1.

Για επενδύσεις σε υποδομές, κατευθυντήρια αρχή μπορεί να είναι η κλίμακα της παρέμβασης. Παραδείγματος χάριν, για επενδύσεις σε μεταφορές και άλλες υποδομές στο επίπεδο του κράτους μέλους ή της περιφέρειας / υποπεριφέρειας, μπορούν να χρησιμοποιούνται μέσα της πολιτικής για τη συνοχή, ενώ, στο τοπικό επίπεδο, μπορεί να χρησιμοποιείται το μέτρο των βασικών υπηρεσιών στο πλαίσιο του άξονα 3, με εξασφάλιση της σύνδεσης μεταξύ τοπικού και περιφερειακού επιπέδου.

Όσον αφορά την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, η στήριξη στο πλαίσιο της αγροτικής ανάπτυξης μπορεί να εστιασθεί στους γεωργούς και τους οικονομικούς φορείς που εμπλέκονται στη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας. Στον πληθυσμό των αγροτικών περιοχών μπορεί να χορηγείται στήριξη που εντάσσεται σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή. Οι δράσεις στους εν λόγω τομείς θα πρέπει να υλοποιηθούν με πλήρη συμμόρφωση προς τους στόχους της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση, όπως καθορίζονται στις «Ενοποιημένες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την απασχόληση» και να συνάδουν με τις δράσεις που αναλαμβάνονται βάσει των εθνικών μεταρρυθμιστικών προγραμμάτων στο πλαίσιο της διαδικασίας της Λισσαβόνας. Το πρόγραμμα εργασίας «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2010» αποβλέπει στην επίτευξη του μέρους των στόχων της Λισσαβόνας που αφορά την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Στην καρδιά του προγράμματος, υπάρχει η διά βίου εκπαίδευση, η οποία ισχύει για όλα τα επίπεδα και τύπους εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένων και των τομέων της γεωργίας, της δασοκομίας και των γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής.

4. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 προβλέπει στρατηγική παρακολούθηση της κοινοτικής και των εθνικών στρατηγικών. Η βάση για την υποβολή εκθέσεων προόδου θα είναι το κοινό πλαίσιο παρακολούθησης και αξιολόγησης, που θα θεσπισθεί σε συνεργασία με τα κράτη μέλη.

Το πλαίσιο θα προβλέπει περιορισμένο αριθμό κοινών δεικτών και κοινή μεθοδολογία. Θα συμπληρώνεται με ειδικούς δείκτες ανά πρόγραμμα που θα αντανακλούν τα χαρακτηριστικά κάθε πεδίου του προγράμματος.

Ένα κοινό σύνολο δεικτών θα επιτρέπει την ομαδοποίηση των εκροών, των αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων σε επίπεδο ΕΕ και θα συμβάλλει στην εκτίμηση της προόδου όσον αφορά την επίτευξη των προτεραιοτήτων της Κοινότητας. Οι δείκτες εκκίνησης που ορίζονται στην αρχή της περιόδου προγραμματισμού θα επιτρέψουν την εκτίμηση της αρχικής κατάστασης και θα αποτελέσουν τη βάση για την ανάπτυξη της στρατηγικής του προγράμματος.

Οι δραστηριότητες αξιολόγησης θα διεξάγονται σε συνεχή βάση και θα περιλαμβάνουν εκ των προτέρων, ενδιάμεση και εκ των υστέρων αξιολόγηση στο επίπεδο του προγράμματος, καθώς και άλλες δραστηριότητες αξιολόγησης που θεωρούνται χρήσιμες για τη βελτίωση της διαχείρισης και των αποτελεσμάτων του προγράμματος. Οι εν λόγω δραστηριότητες θα συνοδεύονται από θεματικές μελέτες και συνθετική αξιολόγηση σε κοινοτικό επίπεδο, καθώς και από τις δραστηριότητες του ευρωπαϊκού δικτύου αγροτικής ανάπτυξης, ως βάθρου για ανταλλαγές και δημιουργία ικανότητας αξιολόγησης στα κράτη μέλη. Η ανταλλαγή ορθών πρακτικών και η αμοιβαία κοινοποίηση των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην αποτελεσματικότητα της αγροτικής ανάπτυξης. Από την άποψη αυτή, το ευρωπαϊκό δίκτυο θα πρέπει να παίζει κεντρικό ρόλο στη διευκόλυνση των επαφών.